

Ansatte i bibliotek for medisin og helsefag har stor bevissthet om egne kompetansebehov

Det viser prosjektet «Morgendagens bibliotekar». De ansatte ønsker mer kunnskap om emner som digitale verktøy, undervisningsplanlegging og samarbeid med fagansatte, forskningsmetoder og åpen vitenskap.

Tekst: **Regina Küfner Lein** Universitetsbibliotekar, Universitetet i Bergen

Irene Hunskaar Universitetsbibliotekar, Vid vitenskapelige høyskole

Therese Skagen Universitetsbibliotekar, Høgskulen på vestlandet

Nasjonal bibliotekstrategi 2020–2023 vektlegger ny kompetanse for å utvikle nye tjenester og et fremtidsrettet bibliotektilbud. Med støtte fra Nasjonalbiblioteket har vi i prosjektet «Morgendagens bibliotekar» undersøkt hvilke kompetansekrav arbeidsgivere stiller i stillingsannonser, og hvilke oppfatninger ansatte i fag- og forskningsbibliotek har om egne kompetansebehov. Analysene av stillingsannonser er tidligere publisert i artikkelen «Generalister eller spesialister – that's the question» (DF-revy nr 4/2022).

I denne artikkelen ser vi på kompetansebehov til bibliotekansatte. 102 bibliotekansatte svarte på spørreundersøkelsen sendt til norske fag- og forskningsbibliotek innen medisin og helsefag. Vi spurte om første- linjetjenester, undervisning og veiledning, åpen vitenskap, forskning og

kunnskapsbasert praksis. I tillegg spurte vi om samarbeid og ledelse, og trender og utvikling.

Hva kan jeg hjelpe deg med?

Tradisjonelt har bibliotekene vektlagt førstelinjetjenester, og at de fleste ansatte skal være involvert i denne typen arbeidsoppgave. Slik er det fortsatt i 2022 i de medisinske og helsefaglige bibliotekene. Over 90 % av respondentene har førstelinjetjenester som fast arbeidsoppgave. For å gi relevante førstelinjetjenester ønsker nær halvparten av respondentene seg mer kompetanse innen akademisk skriving og tekstutforming, og i siteringsteknikk og referansehandling.

«I spørreundersøkelsen ønsker de fleste mer kompetanse om bruk av digitale verktøy for kunnskapsoppsummeringer.»

Bibliotekarere holder kurs og gir veiledning til studenter

Fagbibliotekene gir kurs integrert i studieprogrammene og gir individuell veiledning. Målet er at studenter og ansatte kan bli selvhjulpne til å finne medisinske og helsefaglige ressurser til sin forskning og praksis. I spørreundersøkelsen svarer over 80 % at de underviser noen ganger i måneden, og nesten halvparten underviser eller veileder daglig eller flere ganger i uken. Med en slik hyppighet av oppgaver innen undervisning og veiledning er det forståelig at de ansatte ønsker videreutdanning. Ønskede temaer er studentaktivisering og digitale verktøy, undervisningsplanlegging, samarbeid med fagansatte, integrering i fagplaner, presentasjonsteknikk og grunnleggende pedagogikk og didaktikk.

Bibliotekarer hjelper forskere

Forskningsstøtte til arbeidet med kunnskapsoppsummeringer i alle fagområder er nevnt spesielt i Regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023–2032. I medisin og helsefaglig praksis er kunnskapsoppsummeringer allerede godt forankret, og nå følger flere fagområder etter. Bibliotekarer bidrar med systematiske litteratursøk som er sentralt i arbeidet med kunnskapsoppsummeringer. Det er viktig å kunne basere avgjørelser på all tilgjengelig kunnskap, f.eks. i pasientbehandling, eller før man setter i gang et forskningsprosjekt.

I spørreundersøkelsen ønsker de fleste mer kompetanse om bruk av digitale verktøy for kunnskapsoppsummeringer. Slike digitale verktøy tar blant annet i bruk kunstig intelligens, og bidrar til å forenkle og korte ned tiden med kunnskapsoppsummeringer. Ansatte ønsker også mer kompetanse i forskningsmetoder og studiedesign innen medisin og helsefag. Metodekompetansen er verdifull når bibliotekansatte er involvert i forskningsprosessen. Når ansatte i biblioteket er medlem av forskningsgruppen, er det naturlig å være medforfatter av artikkelen.

Forskning som kan etterprøves

Åpen vitenskap er et annet viktig felt som er nevnt i Regjeringens langtidsplan. Bibliotekene har tidlig engasjert seg i institusjonelle arkiv og åpen tilgang av forskning, senere har arbeid med forskningsdata kommet til. Med åpen vitenskap mener man at alle deler av forskningsprosessen skal være dokumentert og tilgjengelig, og dermed etterprøvbar. Et viktig prinsipp er at offentlig finansiert forskning skal være tilgjengelig for allmennheten. I spørreundersøkelsen svarer 15 % av respondentene at de jobber med oppgaver innen åpen vitenskap i løpet av uken. Over halvparten av alle respondentene ønsker mer kompetanse innen opphavsrett, åndsverklov, lisensiering og åpen publisering. Mange ønsker også økt kompetanse om planlegging, kuratering og arkivering av

forskningsdata. Dette viser at de ansatte er opptatt av å få bedre kompetanse på feltet for å gi best mulig støtte til alle deler av åpen vitenskap.

«En tredjedel av respondentene mener at høyt arbeidspress og arbeidsmengde gjør videreutdanning vanskelig, fordi kollegaer må overta oppgaver.»

Samarbeid og kommunikasjon er nøkkelen

Å ha gode samarbeidsevner og kunne arbeide i team er et viktig krav i stillingsannonsene for bibliotekansatte. Ansatte i biblioteket samarbeider både med kollegaer og andre ansatte i og utenfor egen organisasjon. Bibliotekansatte er også opptatt av å synliggjøre verdien av bibliotek i egen organisasjon. I vårt prosjekt svarte en tredjedel at de samarbeider med fagmiljøet og promoterer bibliotekets tjenester. Kommunikasjon for å synliggjøre bibliotekets verdi, evaluerings- og målemetoder for å forbedre tjenester, og markedsføring av bibliotekets tilbud og tjenester er uttrykt som viktig av over halvparten.

Hvor er du om fem år?

I spørreundersøkelsen ba vi de ansatte om å nevne hvilke trender og utviklingsområder som er relevante de neste fem årene. For egen stilling fremhever bibliotekansatte områder knyttet til digital utvikling som kunstig intelligens, algoritmer og ny teknologi. Andre trender er digitale læringsressurser, digitale kilder og nye undervisningsformer. De fleste mener at undervisning fortsatt skal være en sentral oppgave fremover, levert både i fysisk og digital form.

Hva bør biblioteket fokusere på de neste fem år?

Å skape synlighet i egen organisasjon og kommunisere verdien av biblioteket nevnes oftest, i tillegg til digital utvikling. Bibliotekets synlighet er viktig, spesielt i situasjoner med budsjettkutt og nedbemanning.

Bok &
bibliotek

ter som biblioteket leverer bør promotes. Videre påpekes at biblioteket fortsatt skal være en attraktiv møteplass og en plass for læring, med gode muligheter for støtte fra bibliotekansatte.

Livslang læring og deling av kunnskap

I undersøkelsen svarer respondentene at de bygger mye kompetanse på eget initiativ. Mange deltar på kurs, konferanser og nettverk nasjonalt og internasjonalt. Nesten en fjerdedel av bibliotekansatte har tatt studiepoenggivende videreutdanning knyttet til egen yrkesutøvelse. Mange har tatt fordypning i kunnskapsbasert praksis i medisin og helsefag. Utdanningen gir grunnlag for å gi god støtte til kunnskapsoppsummeringer. Noen har tatt videreutdanning i pedagogikk, som er en viktig kompetanse for å kunne planlegge, holde og evaluere undervisning.

Vi finner at bibliotekansatte er opptatt av egen og kollegers faglige utvikling. Nesten to tredjedeler holder kurs i egen institusjon for å øke kollegaers kompetanse. Nær en tredjedel forsker selv, enten bibliotekfaglig eller innen andre fagfelt, og publiserer resultatene. Å forske på egen praksis synes viktig for å kunne tilby forbedrede og relevante tjenester for brukerne.

Videreutdanning i en travel hverdag

Når bibliotekansatte skal velge videreutdanning er det viktig at den er relevant for praksis, med mulighet til å bruke arbeidstid og at de har støtte av sin leder. Imidlertid kan det være utfordrende å gjennomføre etter- og videreutdanning. De bibliotekansatte nevner manglende tid, usikkerhet om tilgjengelige kurs og kurslengde.

En tredjedel av respondentene mener at høyt arbeidspress og arbeidsmengde gjør videreutdanning vanskelig, fordi kollegaer må overta oppgaver. Den enkelte vil ikke være til byrde for sine kollegaer. Tre fjerdedeler av deltakerne foretrekker kurs med varighet 1-3 dager, fremfor langvarige studieforløp som strekker seg over 6 måneder eller mer.

Bibliotekansatte er fleksible og åpne for ulike undervisningsformer, fysisk, på nett eller hybrid.

Kompetanse for morgendagens bibliotekar

Vårt prosjekt har vist at ansatte i medisinske og helsefaglige bibliotek har stor bevissthet om trender og egne kompetansebehov. Til tross for manglende utdanningstilbud for enkelte arbeidsfelt, har mange klart å skaffe seg noe av den relevante kompetansen ved hjelp av kolleger og uformelle kurs. Men uansett hvilket arbeidsfelt man jobber med i biblioteket, ønskes mer kompetanse.

Fag- og forskningsbibliotekene må være villige til å investere i de ansatte for å bygge ny kompetanse og for å holde kompetansen oppdatert. Sammen med arbeidsgiver bør den enkelte bibliotekansatte jobbe for at aktører innen bibliotek- og informasjonsvitenskap organiserer arbeidslivsrelevante, fremtidsrettede og synlige tilbud for etter- og videreutdanning. •

